

West Zeeuws-Vlaanderen Franse refugiés 1685/1686 - Aardenburg

Huib J. Plankeel

*Eerder verschenen op www.grijsbaard.nl, met toestemming
van de auteur overgenomen en geplaatst op HoGenDa.*

Inleiding

Een aanzienlijk deel van de bevolking in West Zeeuws Vlaanderen stamt af van vluchtelingen (doopsgezinden, Huguenoten, Salzburgers), die in de loop van de 17e en 18e eeuw daar gekomen zijn.

Zo kwam in 1685, nadat eerst eind juni 1685 de kerk te Guînes was gesloten, en daarna op 18 oktober 1685 het Edict van Nantes was herroepen, vrijwel de gehele protestante bevolking, onder aanvoering van hun predikant Pierre Trouillard, naar het gebied van Groede en Cadzand. Een **reconstructie-overzicht** van die bevolking is elders onder het hoofd **Guînes** op deze website geplaatst.

Ook van elders uit Frankrijk, en met name ook uit de Châtellenie van Lille, stroomden honderden vluchtelingen weg, waarvan een deel ook naar deze regio. Al eerder, b.v. rond 1659/1665, waren vele vluchtelingen uit dat gebied hierheen gekomen, en velen hadden hier reeds familie of kennissen wonen.

Voor de autoriteiten was deze toevloed een probleem. Er bestond daarom al direct grote behoefte aan cijfers: wie waren er binnengekomen en om hoeveel mensen ging het. Er zijn dus lijsten aangelegd van de nieuwkomers.

Lijsten van vluchtelingen

Voor West Zeeuws Vlaanderen zijn mij de volgende lijsten bekend:

Eerst een zestal lijsten, aanwezig in het rechterlijk archief Vrije van Sluis nr 384, met de subnummers 60, 61, 62, 63, 66 en 67. Drie daarvan zijn reeds eerder gepubliceerd door De Hullu in de uitgave van het Waalse doop- en trouwboek van Cadzand in de reeks Publications of the Huguenot Society of London. Daarnaast een tweetal lijsten, die door De Hullu aangetroffen werden in het archief van de Raad van State, die met name Aardenburg en Oostburg betreffen, en die door hem in 1913 gepubliceerd werden in het Nederlandsch Archief van Kerkgeschiedenis jrg X (1913), p.193-230, onder de titel "De Waalse kerk van Oostburg".

De lijsten uit Vrije van Sluis 384 worden hier weergegeven op basis van de originelen, zij het, dat ik voor het gemak in lijst B, C en D ook verwijs naar de door De Hullu toegekende nummers. De lijsten van Aardenburg en Oostburg heb ik (nog) niet in origineel en gaan dus op basis van het artikel van De Hullu. Aangetekend moet daarbij worden, dat De Hullu hierbij leesfouten gemaakt kan hebben, net zoals is gebeurd met de lijsten uit Vrije van Sluis 384.

Voor mijn gemak heb ik de lijsten een lettercode gegeven (van A t/m H) en de personen een volgnummer als b.v. A001 enz.

Overzicht

Refugiés Lijst A. - Groede: nr60. **Rolle de toute les personne qui sont venu au pais Casant principalement(sic) au villagie de Groede de puis la persecution de Franse.**

Dit is de oudste lijst, die dateert van omstreeks aug./sept. 1685, dus ná het sluiten van de kerk te Guînes maar nog vóór de herroeping van het Edict. Op deze lijst komen ook personen voor uit de omgeving van Lille.

Refugiés Lijst B. - Groede: nr61. **Le nombre des refugies a Groede**

Deze lijst geeft een overzicht van de uit de omgeving van Guînes gevluchtte personen, en dateert van kort ná de herroeping van het Edict, maar van vóór 28 dec. 1685.

Deze lijst is door De Hullu gepubliceerd in "list C" (begin) in het hierboven vermelde boek van Cadzand.

Refugiés Lijst C.: nr62. **Jeunes gens arrivez le 8e Janvier 1686**

Hierachter worden nog enkele gezinnen genoemd, die kort na 8 januari zijn aangekomen.

Deze lijst is door De Hullu gepubliceerd in "list C" (slot) in het hierboven vermelde boek van Cadzand.

Refugiés Lijst D. - Cadzand: nr63. **Overbringe van de gereformeerde Franse, woonende onder distrikt van Cadsant.** Deze lijst dateert van 28 dec. 1685, met enkele aanvullingen uit begin januari 1686. Deze lijst is door De Hullu gepubliceerd als "list B" in het hierboven vermelde boek van Cadzand.

Refugiés Lijst E. - Schoondijke: nr66. **Lijste van de gereformeerde france vluchtelingen, haer nedergeslagen hebbende op Schoondijke**, gekomen alle van Geine: .. opgemaakt 28 dec. 1685 te Schoondijke.

Refugiés Lijst F. - Sint Baafs: nr67. **... de fransche vluchtelingen ter parochie Onse Vrouwe en St Baefs**, 28 dec. 1685.

Refugiés Lijst G. - Aardenburg: **Roolle des françois qui se sont retirés dans la ville d'Ardembourg à cause de la persécution de France**, 31 mrt 1686.

Refugiés Lijst H. - Oostburg: **Liste des réfugiés dans la ville d'Oosburgh et aux environ qui désirent se retirer à l'Eglise françoise qui commence de s'y establir**, rond 31 mrt 1686.

West Zeeuws Vlaanderen
Franse refugiés 1685/1686 - Lijst G. - Aardenburg
Huib J. Plankeel, Leiden - www.grijsbaard.nl

Roolle des françois qui se sont retirés dans la ville d'Ardembourg à cause de la persécution de France.

bron: Ned. Arch. v Kerkgeschiedenis jrg X (1913), p.228-230

In 1913 schreef De Hullu een artikel in het Ned. Archief van Kerkgeschiedenis getiteld "De Waalse kerk van Oostburg"¹. Aan het slot van dit artikel plaatst hij twee bijlagen, twee lijsten van gevluchte fransen, ééntje van Oostburg (p.226-228) en één van Aardenburg (p.228-230). Deze lijsten had hij ontdekt in de verbalen van Vlaanderen, de verslagen van de gedeputeerden van de Raad van State, van hun jaarlijkse bezoeken aan de Generaliteitsgebieden.

Beide lijsten werden door de Raad van State bij missive van 25 april 1686 toegezonden aan de Staten Generaal. Uit de missive blijkt dat de magistraten van Oostburg en Aardenburg een request aan de Staten Generaal hadden gericht (wrs. om een franse kerkgemeente te mogen stichten), waarna de Staten Generaal op 15 februari 1686 een resolutie had genomen, nadere inlichtingen over de kwantiteit en kwaliteit van de vluchtelingen² in te winnen. De lijst van Aardenburg telt (zoals opgegeven) 156¹⁰ personen, waarvan 89 lidmaten (communicants) en 67 kinderen, en is onderschreven als volgt "Nous sousignés, conducteurs de l'Eglise Walonne réformée dans la ville d'Ardembourg, certifions que tous les personnes et familljes susnommées ont leur demeurance sous nostre conduite", ondertekend door Pierre du Bois pasteur, Jean Sutterman ancien, en gedateerd 31 maart 1686. De namen zijn (volgens De Hullu) voor een deel door de opgesomde personen zelf op de lijst geplaatst. De Hullu refereert voor wat betreft Aardenburg tevens aan een latere lijst van 9 juli 1686, die hij kennelijk heeft vergeleken met de hier vermelde lijst. De bewerking van de lijsten is vanzelfsprekend van De Hullu en eventuele leesfouten komen voor zijn rekening. Opm: De Hullu scheidt de gezinnen/alleenstaanden door een liggend streepje – .

De volgnummers voor gezinnen en personen zijn weer van mijn hand.

gezin nr	pers nr	naam	opmerkingen in de tekst
G01	G001	François de la Resseguerie	ministre, natif de Montauban
G02	G002	Marc de Lajus	marchand
	G003	Esther de Lajus	sa fille, autre ..
	G004	Esther de Lajus	sa niepce
G03	G005	Jean Marte	laboureur, ses 5 enfants [:]
	G006	Sara Marte	
	G007	Magdeleine Marte	

gezin nr	pers nr	naam	opmerkingen in de tekst
G04	G008	Marie Marte	
	G009	Jeane Marte	
	G010	Esther Marte	
	G011	Judith Jesnel	vefve
	G012	Abraham Magnel	son fils
G05	G013	Isaac Magdel	son autre fils
	G014	Guilliaume Hurel	marchand
	G015	Marie Laganne ³	sa femme
G06	G016	Guilhaume Hurel	leur fils
	G017	Jaques Laganne	laboureur
	G018	Pierre le Taille	son cousin
G07	G019	Abraham Valentin	tisserand
	G020	Marie de Sombre ⁴	sa femme
	G021	Abraham Valentin	leur fils
	G022	Sara Valentin	leur fille
G08	G023	Jaques Blanchart	marchand
	G024	Sara Hars	sa femme
G09	G025	Pierre Prevost	tourneur
	G026	Esther Businne	sa femme
G10	G027	Simon de Seine	laboureur
	G028	Magdeleine Ouatrelou ⁵	sa femme, leurs 6 enfans [:]
	G029	Magdeleine de Seine	
	G030	Simon de Seine	
	G031	Marie de Seine	
	G032	Cathérine de Seine	

gezin nr	pers nr	naam	opmerkingen in de tekst
G11	G033	Susanne de Seine	
	G034	Isaac de Seine	
	G035	Pierre de Seine	laboureur
	G036	Marie Desdour	sa femme
	G037	Marie de Seine	leur enfans
	G038	Pierre de Seine	leur enfans
G12	G039	Jean de Seine	son nepveu
	G040	Abraham Brevet	marchand
	G041	Judith Morillon	sa femme
G13	G042	Abraham Brevet	leur fils
	G043	Daniel de la Haine	charpentier
	G044	Judith Catel	sa femme
G14	G045	Daniel de la Haine	leur fils
	G046	Susanne Goudé	vefve
	G047	Jean Hessien ⁶	son fils
G15	G048	Anne du Four	vefve de Marc de Fief; ses 4 enfans [:]
	G049	Marc le Fief	
	G050	Anne le Fief	
	G051	Jaques le Fief	
	G052	Marie le Fief	
G16	G053	Benjamin du Four	son cousin
	G054	Isaac Celain	maître taillheur
	G055	Susanne d'Esthienville	sa femme, ses 4 enfans [:]
	G056	Isaac Celain ⁷	
	G057	Jean Celain	

gezin nr	pers nr	naam	opmerkingen in de tekst
G17	G058	Susanne Celain	3 orphelins chez ledit
	G059	Esther Celain	
	G060	Claude Vidor	
	G061	Pierre Vidor	
	G062	Isaac de l'Ecluse	
	G063	Pierre Celain	
G18	G064	Susanne Celain	charpentier
	G065	Marie Celain	sa femme
	G066	François Blanchart	leur fille
	G067	Jeane Blanchart	taillheur
G19	G068	Susanne Blanchart	sa soeur
	G069	Isaac Mension ⁸	laboureur
	G070	Pierre Mension	aussi laboureur
	G071	Jeanne Mension	
	G072	Marie Mension	
G20	G073	Esther Mension	
	G074	Isaac le Coq	laboureur
	G075	Marie le Coq	sa soeur
G21	G076	Jacob de Baillieu	laboureur
	G077	Magdeleine Delbeq	sa femme, leur 4 enfans [:]
	G078	Jacob de Baillieu	
	G079	Magdeleine de Baillieu	
	G080	Susanne de Baillieu	
G22	G081	Jeane de Baillieu	
	G082	Pierre Goubert	laboureur

gezin nr	pers nr	naam	opmerkingen in de tekst
G23	G083	Sara de Seine	sa femme
	G084	Pierre Goubert	leur enfant
	G085	Jaques Goubert	laboureur
	G086	Susanne du Mon	sa femme
G24	G087	Salomon Goubert	laboureur
	G088	Jeane Barbery	sa femme
	G089	Salomon Goubert	leur fils
G25	G090	Jaques Delbeq	laboureur
	G091	Marie du Rier	sa femme, leurs 3 enfans [:]
	G092	Jaques Delbeq	
	G093	Nicolas Louiq	
G26	G094	Catherine Louiq	
	G095	Susanne Sy ⁹	vefve de Jaques du Mon; ses 4 enfans [:]
	G096	Marie du Mon	
	G097	Elizabeth du Mon	
	G098	Isaac du Mon	
	G099	Jeane du Mon	
G27	G100	Jeane Suartfager	vefve de Jean Dutry; ses 5 enfans [:]
	G101	Jacob Dutry	
	G102	Philippe Dutry	
	G103	Isaac Dutry	
	G104	Jean Dutry	
	G105	Abraham Dutry	
G28	G106	Jaques Reux	laboureur
	G107	Marie le Roy	sa femme

gezin nr	pers nr	naam	opmerkingen in de tekst
G29	G108	Isaac Reux	leur enfant
	G109	Pierre Toutlemonde	tisserand
	G110	Judith Noé	sa femme
	G111	Jean Toutlemonde	leur enfant
G30	G112	Marc Huguelo	laboureur
	G113	Jeane Lory	sa femme
G31	G114	Pierre Houveine	marchand
	G115	Susanne de la Bale	sa femme; leurs 5 enfans [:]
	G116	Pierre Houveine	
	G117	Jean Houveine	
	G118	Abraham Houveine	
	G119	Susanne Houveine	
	G120	Magdeleine Houveine	
G32	G121	Anne de Seine	
G33	G122	Marie de Seine	
G34	G123	Magdelaine Goubert	
G35	G124	Marie Goubert	
G36	G125	Esther le Neu	
G37	G126	Abraham Noé	laboureur
G38	G127	Isaac Noé	
G39	G128	Jacob Noé	
G40	G129	Marie Noé	
G41	G130	Abraham l'Alemand	matelot
G42	G131	Jaques Galet	laboureur
G43	G132	David Lanoy	laboureur

gezin nr	pers nr	naam	opmerkingen in de tekst
G44	G133	Pierre Magnel	laboureur
G45	G134	Elizabeth Magnel	sa soeur
G46	G135	Jean Coquelar	
G47	G136	Daniel de Rubé	
G48	G137	Pierre du Four	
G49	G138	Magdeleine Goudin	
G50	G139	Daniel de Henin	
G51	G140	Marie Senessart	
G52	G141	André Six	laboureur
G53	G142	Jacob Six	laboureur
G54	G143	André Netus	laboureur
G55	G144	Anne Naulthier	
G56	G145	Jean Naulthier	son frère

voetnoten

1 Ned. Arch. v Kerkgeschiedenis jrg X (1913), p.193-230

2 Het zijn niet alleen vluchtelingen die dit verzoek ondertekenen, zie b.v. Daniel Bosbergen

3 op een lijst van 9 juli 1686: Marie Lengage

4 op een lijst van 9 juli 1686: Marie Destombes

5 op een lijst van 9 juli 1686: Vattelot

6 op een lijst van 9 juli 1686: Messien

7 op een lijst van 9 juli 1686: Seaulin

8 Messian

9 op een lijst van 9 juli 1686: Six

10 NB. deze telling klopt dit niet met mijn lijst. Heeft De Hullu een fout gemaakt bij het bewerken van deze lijst, of gewoon de namen, die hij niet kon lezen, overgeslagen?

West Zeeuws Vlaanderen
Franse refugiés 1685/1686 - Lijst F.
Huib J. Plankeel, Leiden - www.grijsbaard.nl

... de fransche vluchtelingen ter parochie Onse Vrouwe en St Baefs, 28 dec. 1685

bron: Zeeuws Archief, toegang 7, recht. archief Vrije van Sluis, inv.nr 384, subnr. 67

De volgnummers zijn weer van mijn hand. Deze lijst is zeer lastig te lezen, en de namen zijn flink verbasterd.

volgnr personen

- F001 Jacob Berdijn⁴⁷, vrouw Ester Catgien, 3 kinderen: Jacob Schoonnaer, 9jr, <ni>, 8jr, Isaack Schoonnaer, 2jr
- F002 Jacob Goubert, vrouw Susanne de Mon
- F003 Sallemoen Goubert, met vrouw, een kint
- F004 Pieter Goubert, vrouw Sara de Suijns(?), met een kind, 2jr; kunnen niet bestaan zonder hulp
- F005 3 kinderen, zonder vader en moeder: Abraem Goubert, 15jr, Maerij Goubert, 12jr, Maerrij de Lon(?), 12jr; moeten onderstant hebben
- F006 een weduwe Janneken Swaerttragers met 3 kinderen: Jacob Duttrij, 15jr, Flijp Duttrij, 12jr, Isaack Duttrij, 9jr; moeten onderhouden worden;
- F007 Susanne de Sij, een weduwe met 4 kinderen: Maerij de Mon, 19jr, Elijsebet de Mon, 16jr, Isaack de Mon, 14jr, Janneken de Mon, 9jr; heeft bijstand nodig
- F008 Abraem Nowe, jongman; Isaack Nowe, jongman; Jacob Nowe, jongman; Maerij Nowe, een dochter
- F009 Abraem Alleman met Maerij Senssue(?), een ???? met haer gecomen ????

voetnoten

⁴⁷ lees: Bervet!